

Farklı Dillerde Lisansüstü Tez İncelemeleri

Postgraduate Thesis Reviews in Different Languages

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ

Kocaeli Üniversitesi

Turizm Fakültesi

Anahtar sözcükler:

Karanlık Turizm, Etik, Motivasyonlar, Auschwitz, Ground Zero.

ÖZ

Bu çalışmada, Portekizce yayımlanmış bir yüksek lisans tezi ele alınmaktadır. Tez, karanlık turizm uygulamalarının özelliklerini ve buna bağlı etik sonuçları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, ölüm, trajedi ve insan acısıyla ilişkilendirilen destinasyonlar olan 11 Eylül Anıtı ve Müzesi (Amerika Birleşik Devletleri) ile Auschwitz-Birkenau Devlet Müzesi (Polonya) incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, turistleri bu destinasyonlara yönlendiren motivasyonları, ziyaretler sırasında ortaya çıkan duyguları ve bu deneyimlerin ticarileştirilmesinde karşılaşılan etik sorunları belirlemektir. Belirlenen amaçlara ulaşmak için nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; yarı yapılandırılmış görüşmeler ve netnografi yaklaşımıyla veriler toplanmıştır. Analiz sonuçları, turistlerin motivasyonlarının tarih hakkında bilgi edinme, kurbanlara saygı gösterme ve duygusal açıdan yoğun deneyimler yaşama isteği etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, acının sıradanlaştırılması ve bazı ziyaretçilerin saygısız davranışları gibi etik sorunlar da dikkat çekmektedir. Öte yandan, karanlık turizm destinasyonları yalnızca eğitim açısından değil, aynı zamanda düşünme ve hatırlama mekânları olarak da önemli görülmektedir.

Key words:

Dark Tourism, Ethics, Motivations, Auschwitz, Ground Zero.

ABSTRACT

This study examines a master's thesis published in Portuguese, which investigates the characteristics of dark tourism practices and their associated ethical implications. The research focuses on destinations linked to death, tragedy, and human suffering, specifically the September 11 Memorial and Museum (United States) and the Auschwitz-Birkenau State Museum (Poland). The primary aim of the study is to identify the motivations that drive tourists to visit these sites, the emotions experienced during their visits, and the ethical issues encountered in the commercialization of such experiences. A qualitative research approach was adopted, employing semi-structured interviews and netnography for data collection. Findings reveal that tourists' motivations revolve around acquiring historical knowledge, paying respect to victims, and experiencing emotionally intense encounters. At the same time, ethical concerns such as the trivialization of suffering and instances of disrespectful visitor behavior are highlighted. Moreover, dark tourism destinations are recognized not only as educational sites but also as spaces for reflection and remembrance.

GİRİŞ

Turizm uygulamaları, son yıllarda önemli ölçüde gelişmiş ve farklı niş alanlara ayrılmıştır; bunlar arasında karanlık turizm (dark tourism) en tartışmalı olanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kara turizm olarak da bilinen karanlık turizm, trajediler, ölüm, felaketler ve insan acısıyla ilişkilendirilen yerleri ziyaret etmeyi ifade eder (Stone 2006). Bu tür turizm, temsil ettiği olayların hassasiyeti nedeniyle hem ilgi hem de rahatsızlık uyandırmaktadır; örneğin soykırımlar, savaşlar, kazalar ve doğal felaketler gibi. Bu tür turizmi gerçekleştiren-

lerin motivasyonları tarih hakkında bilgi edinme arzusundan, duygusal açıdan derin ve dönüştürücü bir deneyim arayışına kadar çeşitli ve karmaşık olarak değişiklik göstermektedir (Biran vd. 2011). Bu sayıda *Karanlık Turizmde Etik: Motivasyonların Karşılaştırmalı Bir Analizi* başlıklı yüksek lisans tezi incelenmiştir.

Portekiz Instituto Politécnico do Cávado e do Ave'de Turizm Yönetimi Yüksek Lisans Programı'nda Şubat 2025 tarihinde tamamlanan tezin yazarı Carla Filipa Martins Pinto'dur. Teze erişim Proquest veri tabanından sağlanmıştır. Bu

tezde, karanlık turizm destinasyonlarını ziyaret eden turistlerin motivasyonlarını ve bu alanların tanıtımı ve ticarileştirilmesiyle ilgili etik konuları inceleme altına alınmış olup, yöntemsel farklılık nedeniyle çalışmanın incelenmesine karar verilmiştir.

Karanlık Turizmde Etik: Motivasyonların Karşılaştırmalı Bir Analizi

Karanlık turizmin giderek artan popüleritesi dikkat çekmektedir. Bu artış, trajedi ve insan acısının turizmde nasıl tüketildiğine ilişkin tartışmaları da gündeme taşımaktadır. Araştırma, küreselleşme ve bilgiye kolay erişimin, ölüm ve yasla ilişkilendirilen destinasyonlara olan talebi artırdığı günümüz bağlamında ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu uygulamadan doğan etik ikilemlerin (örneğin acının basitleştirilmesi veya ticarileştirilmesi riski) analizi, söz konusu alanların sorumlu biçimde yönetilmesi ve hem kurbanların anısına hem de ziyaretçilerin beklentilerine saygı gösterilmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Bu tezin ana amacı, Karanlık Turizm uygulamalarının özgün özelliklerini anlamak ve bu turizm türüne eşlik eden etik perspektifi incelemektir.

Özel amaçlar ise şunlardır:

- Turistleri karanlık turizm ile ilişkili destinasyonları ziyaret etmeye yönlendiren başlıca motivasyonları belirlemek;
- Ziyaretler sırasında turistler tarafından iletilen ve hissedilen temel duyguları incelemek;
- Karanlık turizm uygulamalarıyla ilişkili yerlerin yönetim, tarihsel ve kültürel önem gibi temel özelliklerini analiz etmek;
- Karanlık turizm uygulamalarıyla ilgili eleştirileri ve karşılaşılan zorlukları incelemek, trajedilerin ticarileştirilmesi ve turist davranışları;
- Karanlık turizm uygulamalarının etik sonuçlarını araştırmak, bu yerlerin kurbanların anısına saygıyı ve turistik talebi nasıl dengelediğini keşfetmek.

Bu amaçlar, karanlık turizmi çevreleyen dinamiklere kapsamlı bir bakış sağlamayı hedeflemekte ve hem duygusal boyutları hem de ortaya çıkan etik ikilemleri ele almaya çalışmaktadır.

METODOLOJİ

Bu çalışma, ana araştırma amacına ilişkin bilimsel literatür toplandıktan sonra, nitel araştırma tasarımına uygun olarak yürütülmüştür. Bu doğrultuda, görüşme ve netnografi yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen ilk verilerle TripAdvisor platformunda yer alan yorumlar birlikte analiz edilerek, değerlendirilmiştir. Araştırmada karanlık turizm mekânı olarak iki önemli yer belirlenmiştir. Bunlardan biri, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 11 Eylül Terör Saldırısı Anıtı ve Polonya'daki Auschwitz – Birkenau Devlet Müzesi'dir. Bu yerler, tarihî önemi yanında bazı araştırmacılar tarafından karanlık turizm kapsamında en çok ziyaret edilen yerler olarak referans gösterilmesi nedeniyle tercih edilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasını oluşturan görüşmeler için dokuz (9) sorudan oluşan bir görüşme rehberi hazırlanmıştır. Görüşmeler 24 Haziran ile 20 Ağustos 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş ve on bir (11) kişi/kurumla iletişime geçilmiştir. İletişime geçilenlerden beş (5) kişi araştırmaya katılmayı kabul etmiş, iki (2) kişi karanlık turizm konusunu tartışmaktan rahatsızlık duyduklarını belirtmiş, üç (3) kişi gönderilen talebe yanıt vermemiş ve bir (1) kişi ise karanlık turizm terimiyle ilişkilendirilmek istemediğini ifade etmiştir. Araştırma toplamda 5 kişi ile yürütülmüştür. Bu kişilerden ikisi çalışma konusunda profesyonel olarak çalışanlar, konuya odaklanan akademisyenler ve doğrudan bu sektörde faaliyet gösterenlerden oluşmaktadır. Bu şekilde, görüşmecilerin seçimi olgunun hem teorik ve analitik boyutunu hem de turistik arz bağlamındaki pratik uygulamasını kapsayan geniş bir perspektif elde etmeyi mümkün kılmıştır. Tüm görüşmeler, Skype ve Zoom gibi uzaktan iletişim araçlarıyla gerçekleştirilmiş ve katılımcılar, görüşmenin kaydedilmesine izin vererek analiz sürecini kolaylaştırmıştır. Görüşmelerin tam transkripsiyonu sırasında bazı katılımcılar kurum isimleri veya örneklerden bahsettiğinde, gizliliğin korunması amacıyla bunlar, ilgili katılımcının harf ve numarasıyla değiştirilmiştir.

Gerçekleştirilen görüşmeler, karanlık turizmde etik konusunun derinlemesine incelenmesi için belirleyici olmuş ve farklı bakış açılarından değerli katkılar sunmuştur. Daha sonra, bu görüş-

melerden elde edilen sonuçlar içerik analizine temel oluşturmuş, böylece olgunun daha ayrıntılı ve bağlamsal bir şekilde anlaşılmasına olanak sağlamıştır.

Çalışmada ele alınan mekânlara ilişkin TripAdvisor yorumlarının toplandığı tarihte, 11 Eylül Anıtı için 97.122 değerlendirme ve Auschwitz–Birkenau Devlet Müzesi için 14.698 değerlendirme kaydedilmişti. Yorumlar, yıl ve platformda yayımlanma tarihine göre rastgele seçilmiştir. İki mekân arasındaki değerlendirme sayılarındaki farklılık göz önünde bulundurularak, yorumların %60'ının 11 Eylül Anıtı'na, geri kalan %40'ının ise Auschwitz–Birkenau Devlet Müzesi'ne ait olması kararlaştırılmıştır.

Böylece, 2018'den 2024 Ağustos'una kadar olan dönemi kapsayan TripAdvisor platformundan toplam 200 yorum çıkarılarak analiz edilmiştir. Bu dönem, pandemi öncesi (2018 – Şubat 2020) ve pandemi sonrası (2021 – Ağustos 2024) zaman dilimlerini kapsamaktadır. Yorumların 120'si 11 Eylül Anıtı'na, 80'i ise Auschwitz–Birkenau Devlet Müzesi'ne aittir.

Veri analizi, ziyaretçilerin deneyimlerinin özgünlüğünü ve zenginliğini korumak amacıyla yalnızca Portekizce yorumlar üzerinden yapılmıştır. Tek bir dilin tercih edilmesi, söylemlerin daha derinlemesine anlaşılmasını ve nüansların yakalanmasını sağlamış, aynı zamanda çeviri sürecinde ortaya çıkabilecek zorluk ve sınırlamaları ortadan kaldırmıştır.

Katılımcıların anonimliği ve araştırmanın etik ilkelerine uygunluğunu sağlamak için şu önlemler alınmıştır:

- i) Tüm isimler "trip_user1" gibi takma adlarla değiştirilerek yorumcuların kimlikleri gizlenmiştir.
- ii) Veriler yalnızca TripAdvisor platformunda herkese açık kaynaklardan toplanmış, katılımcılarla herhangi bir doğrudan temas veya müdahale olmamıştır. Bu nedenle etik onay alınması gerekli görülmemiştir.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler içerik analiziyle incelenmiştir. Bu amaçla CAQDAS (Computer-Assisted

Qualitative Data Analysis Software) olarak bilinen nitel veri analiz yazılımından yararlanılmıştır. Bu yazılımlar; metin, görsel, ses veya video gibi farklı türdeki verileri incelemeye olanak tanımaktadır. Turistlerin karanlık turizm hakkındaki algılarını, bu pratiğin ahlaki yönünü ve motivasyonlarını incelemek üzere NVivo yazılımının 15. sürümü seçilmiştir. Bu çalışmadaki veri analizi sürecinde kelime bulutu, kelime sıklığı ve kodlama tekniği kullanılmıştır. NVivo'da kelime bulutu seçeneği, incelenecek dosyada en sık geçen kelimeleri görselleştirmek için kullanılır. Kelime sıklığı ise dosyada en çok kullanılan kelimeleri belirler. Kodlama ise, nitel araştırmalarda genellikle bir kelime veya kısa bir ifade aracılığıyla verilerin özünü, belirgin bir yönünü veya çağrıştıracı bir özelliğini yakalamayı sağlayan sembolik bir işlemdir. Bu çalışmada, tanımlayıcı kodlama (alıntının ana temasını kısaca özetlemek için) ve duygusal kodlama (kişisel ve kişilerarası deneyimlere ve etkileşimlere odaklanma) yapılmıştır.

NVivo 15'te veriler işlenmeden önce bir metin temizleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Transkripsiyon, yazım hatalarını düzeltmek ve yabancı karakterler içeren kelimeleri çıkarmak amacıyla birkaç kez gözden geçirilmiştir. Daha sonra, literatürde bahsedilen duyguları ve motivasyonları belirlemek ve mekâna ilişkin ortaya çıkan temaları yakalamak amacıyla açık kodlama yaklaşımı benimsenerek manuel bir kodlama şeması oluşturulmuştur. Toplamda yirmi (20) kod tanımlanmış ve motivasyonlar, duygular, ziyaretin kritik yönleri, deneyimler ve gelecekteki ziyaretçiler için öneriler olmak üzere beş (5) şemaya göre düzenlenmiştir.

Sonuç

Bu çalışmanın girişinde temel araştırma sorusu, insanların karanlık turizme yönelmelerine neyin motivasyon sağladığını ve etik konuların bu süreçte nasıl bir rol oynadığını keşfetmek olarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler analiz edildiğinde, karanlık turizm bağlamında motivasyonlar ve etik konuların oldukça karmaşık olduğu görülmektedir.

Görüşmelerin analizinden, ziyaretçilerin motivasyonlarının çeşitliliği ortaya çıkmaktadır; bu motivasyonlar meraktan duygusal olarak yoğun dene-

yimler arayışına kadar uzanmaktadır. Kurbanlara saygı göstermek de temel motivasyonlardan biri olarak öne çıkmaktadır; ancak burada önemli bir etik sorun vardır: deneyimlerin ticarileştirilmesi. Katılımcılar, karanlık turizmin kurbanlara saygı göstermede önemli bir rol oynadığını kabul ederken, bir yerin eğitici değerinin, hafızanın korunmasının ve insan acısının basitleştirilmesi riskinin dikkatli bir şekilde dengelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Görüşmeler, merakın temel bir motivasyon olduğunu ortaya koyarken, bu bulgular TripAdvisor kullanıcı yorumlarıyla da desteklenmektedir. Dijital platformlar, ziyaretçilerin deneyimlerini paylaşma ve yorumlama şekillerinde önemli bir rol oynar. TripAdvisor gibi platformlardaki yorumlar, yalnızca turistlerin algılarını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda gelecekteki ziyaretçilerin ziyaret öncesi hazırlıklarını, mekânı anlama biçimlerini ve beklentilerini de şekillendirir.

Ayrıca, ziyaretçilerin yalnızca yeni deneyimler arayışı değil, aynı zamanda güçlü duygusal bir boyut taşıdığı görülmektedir. Bu boyut, etki, şaşkınlık ve kişisel dönüşüm gibi çeşitli deneyimlerle kendini göstermektedir. Bu bağlamda merak, genellikle olumlu bir anlam taşıyor ve tarihsel ilgiyle motive edilen zenginleştirici deneyim arayışını tetikler. Ancak yorumların analizi, bu etkileşimlerin bazen insan acısını istemeden basitleştirebileceğini, travma ve hafıza deneyimlerini sıradan tüketim ürünleri veya duygusal gösterilere dönüştürebileceğini ve bu durumun, özellikle daha eğitici veya ciddi bir ziyaret beklentisi karşılanmadığında, hayal kırıklığına yol açabileceğini ortaya koymaktadır.

Ziyaretçiler ayrıca, ziyaretin duygusal ve kişisel etkisi üzerine düşünme gereksinimini sıkça ifade etmektedir; bu, katılımcıların vurguladığı, olayların özenle anlatılması ve basitleştirilmemesi gerekliliği ile örtüşmektedir. Etik, yorumlarda da hassas bir konudur; bazı turistler, ziyaret edilen yerlerde uygunsuz davranışlara tanık olmuş ve bu durumu internet üzerinden eleştirmiştir.

TripAdvisor gibi dijital platformlardaki yorum analizleri, ziyaretçilerin farklı algı ve tepkilerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu tür içerikler, trajik olayların ve mağdurların hafızasına saygı gösterilmesi konusunda temel bir etik

sorunu gündeme getirmektedir; insan acısının basitleştirilmesi veya bağlamından koparılması riski mevcuttur. Çoğu durumda, olumsuz veya kurum değerleriyle çelişen deneyim yaşayan kişiler, çevrimiçi olarak görüşlerini paylaşmaktan kaçınabilmektedir.

Çevrimiçi yorumların paylaşılması, karanlık turizmde önemli bir etik soruyu gündeme getirir: Bu yorumlar nasıl yönetilmeli ve kullanılarak hafıza ve mağdurlara saygı korunmalıdır? Tarihî trajedilerin kamuoyu tarafından yorumlanması, özenle yönetilmediğinde acının hafife alınmasına ve olayların ciddiyetinin göz ardı edilmesine yol açabilir. Bu nedenle, platform yöneticileri ve alan yöneticileri, ifade özgürlüğü ile mekânların ve hikâyelerin onurunun korunması arasında denge kurmakla sorumludur.

Karanlık turizm de etik, kolektif hafıza ile bireysel yorumların kesişimiyle sınırlanmaktadır; dijital platformlar, görüşleri demokratikleştirerek, trajedi mekânlarına yönelik saygılı tutumdan, sansasyonel deneyim arayışına kadar geniş bir tepki yelpazesini görünür kılar. Yetersiz moderasyon, bu alanların acıyı basitleştiren forumlara dönüşmesine ve mekânların onurunun zedelenmesine yol açabilir. Saygısız yorumların viral hale gelmesi, mağdurların hafızasını değersizleştirmekle kalmaz, diğer ziyaretçilerin davranışlarını da etkiler ve trajik mekânların kutsallığını göz ardı eden turistik uygulamaları teşvik eder. Bu nedenle, çevrimiçi yorumların etik yönetimi, dijital platformların eğitim ve farkındalık aracı olarak hizmet etmesini sağlamak için kritik öneme sahiptir.

Her iki metodolojik yaklaşım karşılaştırıldığında, görüşmecilerin ve turistlerin bakış açıları arasında bir yakınsama görülmektedir. Her iki grup da karanlık turizm destinasyonlarına yaklaşırken etik ve özenli bir tutumun önemini vurgulamaktadır. Görüşmeciler, daha çok yönetim ve hafızanın korunmasına odaklanırken, turistler duygusal deneyimlerini yansıtarak benzer etik ikilemlere değinmektedir. Ortak nokta, bu mekânların tarihî ve duygusal bütünlüğünün korunmasıdır; böylece sadece bir turistik çekim yerine dönüşmemesi sağlanır.

Sonuç olarak, karanlık turizm de etik yönetimin önemi vurgulanmaktadır; ticari faaliyetler, tarihî

hafızaya ve saygıya zarar vermeden dengelenmelidir. Ziyaretçilerin hem bilgilendirilmiş hem de duygusal olarak bilinçli ayrılması sağlanmalıdır. Dijital platformlarda etik yönetim, saygılı ve düşünceli yorumların teşvik edilmesini gerektirir. Platform yöneticilerinin, alan yöneticileriyle iş birliği yaparak moderasyon yönergeleri geliştirmesi önerilmektedir. Saygılı ve eğitici bir anlatının teşvik edilmesi, potansiyel olarak uygunsuz içeriklerin filtrelenmesi, karanlık turizm deneyiminin fiziksel ve dijital olarak hafızayı korumasına ve trajik olayların daha derin ve insan odaklı anlaşılmasına katkı sağlar. Bu etik uygulamalar, mekânların onurunu ve ciddiyetini koruyarak acı hatıraların basitleştirilmesini veya eğlenceye dönüştürülmesini önler.

Çalışmanın sınırlamaları, farklı metodolojik ve bağlamsal faktörlerden kaynaklanmaktadır. Öncelikle, TripAdvisor yorumlarına dayalı veri kullanımı, yalnızca deneyimlerini çevrimiçi paylaşan belirli bir turist grubunun algılarıyla sınırlıdır. Bu, çevrimiçi platformlara katılmayan veya görüşlerini paylaşmak istemeyen ziyaretçilerin dışlanması na yol açar. Sadece Portekizce yorumların analizi, kültürel ve dilsel nüansları daha iyi anlamayı sağlasa da, diğer kültürel bağlamlardan gelen ziyaretçilerin katkılarını sınırlayabilir. Ayrıca, verilerin tek bir araştırmacı tarafından analiz edilmesi, sonuçları etkileyebilir; araştırmacı triangülasyonu, farklı yorumlar ve fikir alışverişi sağlayabilirdi. Görüşmecisi sayısının azlığı, turistlerin algı ve motivasyonlarını temsil etmede sınırlılık yaratabilir.

İki mekân arasındaki yorum sayısı farklılığı (11 Eylül Anıtı ve Müzesi ile Auschwitz – Birkenau) sonuçları etkileyebilir; daha fazla yorum, ziyaretçilerin algılarının daha temsili bir örneklemesini sağlayabilir. Ayrıca, her mekânın tarihî olaylarının doğası, süre, kurban sayısı ve duygusal etkisi farklı olduğundan, karşılaştırmalı analizde dikkatli olunması gerekir. Kalitatif yöntemler, duygusal nüansları ve sübjektif motivasyonları yakalamada etkili olsa da, genelleme konusunda sınırlamalar içerir.

Gelecekteki çalışmalar için öneriler: daha kapsayıcı ve kültürel olarak çeşitli turist örneklemeleri kullanmak; nicel araştırmalar veya farklı kalitatif tasarımlar dahil ederek sonuçların genellenebilirliğini artırmak; daha fazla görüşme yaparak mo-

tivasyon ve duygusal verileri derinleştirmek; teknolojinin ve sosyal medyanın ziyaret deneyimleri ve paylaşımı üzerindeki etkisini araştırmak. Ziyaretçilerin mobil cihazlar ve sosyal medya kullanımı, karanlık turizm deneyimlerini algılama ve hatırlama biçimini değiştirmektedir. Bu durum, etik sorumluluk, deneyimin yüzeyselleşmesi ve yas ve trajedinin ticarileştirilmesi gibi konuları gündeme getirmektedir.

Ayrıca, kültürel sahiplenme, acının ticarileştirilmesi ve tarihî trajedilerde yer alan bireylerin mahremiyeti gibi konular, gelecekteki araştırmalar için önemli alanlar sunmaktadır. Bir diğer öneri, karanlık turizm için yerel toplulukların, ziyaretçilerin ve turizm profesyonellerinin ihtiyaçlarını dikkate alan bir etik kodu geliştirilmesi ve yöneticiler için etik uygulamaları hayata geçirmeye yardımcı olacak bir rehber hazırlanmasıdır.

DEĞERLENDİRME

Görüşme ve netnografi yöntemlerini kullanarak karanlık turizm de etik konusunu inceleyen bir yüksek lisans tezini inceledik. Bu çalışmada ABD ve Polonya’da iki önemli karanlık turizm örneği ele alınarak, değerlendirilmiştir. Tez çalışmasında, karanlık turizmin motivasyonları ve etik boyutlarını hem akademik görüşmeler hem de dijital yorumlar üzerinden bütüncül bir bakışla ele alması açısından oldukça kapsamlıdır. Çalışma, ziyaretçilerin deneyimlerinde merak, saygı ve duygusal yoğunluğun ön planda olduğunu, ancak ticarileştirme riskinin de güçlü bir etik ikilem yarattığını ortaya koymaktadır. TripAdvisor yorumlarının dahil edilmesi, dijital platformların hafıza ve trajedi mekânlarının algılanmasındaki rolünü anlamak açısından değerli bir katkı sunmaktadır. Bununla birlikte, sınırlı katılımcı sayısı ve yalnızca Portekizce yorumlara odaklanılması, araştırmanın genellenebilirliğini azaltan unsurlardır. Genel olarak, çalışma karanlık turizmin yönetimi ve etik sorumlulukları üzerine derinlemesine bir perspektif geliştirmiştir.

KAYNAKÇA

- Biran, A., Poria, Y., ve Oren, G. (2011). Sought Experiences At (Dark) Heritage Sites, *Annals of Tourism Research*, 38(3): 820–841.

Pinto, C.F.M. (2023). Ética no Dark Tourism: Uma Análise Comparativa Das Motivações. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Portekiz: Instituto Politécnico do Cávado e do Ave.

Stone, P. (2006). A Dark Tourism Spectrum: Towards A Typology Of Death And Macabre Related Tourist Sites, Attractions And Exhibitions, *Tourism: An Interdisciplinary International Journal*, 54(2): 145–160.

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, 41080 Kartepe/ Kocaeli.

E-posta: hg.nergiz@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8848-7014

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ

Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndan mezun oldu (1996). Yüksek lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Dalı'ndan (2000), doktora derecesini de Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Dalı'ndan aldı (2006). Adnan Menderes Üniversitesi'nde çalışmaya başladı (1996). Doçentlik unvanını turizm alanında almış ve halen Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü'nde görev yapmaktadır.